

Naše šolstvo in prosveta

(Nadaljevanje.)

Banovinski zavodi.

Banovina vzdržuje gluho-nemnico v Ljubljani, deško vzgajališče na Selu v Ljubljani in zavod za slepe otroke v Kočevju. Krije pa tudi stvarne potrebščine pomožnih šol v Ljubljani in Mariboru.

1. Gluho-nemnica v Ljubljani je bila zgrajena za bivšo Kranjsko, in sicer za 60 do 65 otrok, danes pa ne ustreza v nobenem pogledu več potrebam cele dravske banovine. V zavodu se šola 129 otrok in so prostori tako natrpani, da je vzdrževanje reda zelo oteženo. Zaradi pomanjkanja prostora se leto za leto odklanja nad polovico prosilcev. V letošnjem šolskem letu je bilo od 75 priglasih otrok sprejetih v zavod le 22, vsi drugi so bili zavrnjeni, četudi je bilo med njimi še veliko potrebnih za sprejem.

Neodložljiva potreba je, da se poveča zavodovo poslopje. V ta namen se zbira fond, za katerega je tudi letos vnesen v banovinski proračun prispevek v znesku 100.000 din. — Zavod ima 11 učilnic.

2. Deško vzgajališče je nastanjen v lepo preurejenih prostorih bivše žrebčarne na Selu. V zavodu se vzgaja okrog 100 gojencev. Prostora bi bilo v zavodu še za 50 gojencev, seveda le pod pogojem, da se v vzgajališču uredi nove delavnice. Pred ureditvijo novih delavnic pa je večji sprejem nedoletnikov nemogoč, ker jih ni s čim zaposliti.

Vzgajališče vodijo salezijanci, ki lepo skrbijo za to, da dobe zanemarjeni otroci veselje do dela in rednega življenja.

Zavod ima 2 učilnici in 3 delavnice poleg internatskih prostorov.

3. Zavod za slepe otroke v Kočevju je nastanjen v poslopju, ki nima zadostnih in primernih prostorov. Poslopje je v kaj slabem stanju. Zato bi bilo potrebno zgraditi nov zavod.

4. Pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru vzdržuje banovina po določilih čl. 15. zakona o ljudskih šolah s tem, da plačuje stanarino učiteljstvu in skrbi za stvarne šolske potrebščine. Za potrebne prostore in njih vzdrževanja ter kurivo in razsvetlavo pa skrbita obe mestni občini. Pomožna šola v Ljubljani ima v zavetišču sv. Jožefa dva od-

delka za slaboumne otroke z internatom. Čim bodo dopuščale ugodnejše gospodarske razmere, bo potrebno obe pomožni šoli urediti internatsko, da se bodo lahko šolali v njih tudi duševno zaostali otroci iz podeželja. Pomožna šola v Mariboru ima 8 učilnic, ona v Ljubljani pa 9.

MEŠČANSKE SOLE

V banovini je sedaj 42 državnih in 8 zasebnih, skupaj torej 50 meščanskih šol. V tekočem šolskem letu so prirasle 4 nove meščanske šole, in sicer v Gornji Radgoni, Domžalah, Kranju in Slov. Konjicah. Kako potrebne so bile te šole, dokazuje število učencev, vpisanih v I. razred: v Domžalah 126, v Gor. Radgoni 68, v Kranju 140 in Slov. Konjicah 137 učencev in učenk. Poleg tega se je vpisalo v Kranju tudi še 25 učencev in učenk v II. razred.

Postopni razredi so se odprli v tekočem šolskem letu v Črnomlju, Litiji in Žalcu, s čimer so postale te šole popolne, v Zagorju je pa dobila šola letos III. razred.

Število vseh oddelkov na državnih meščanskih šolah znaša 252, na zasebnih pa 36; skupaj torej 288.

Število vpisanih učencev znaša 9252, in sicer 4890 učencev in 4362 učenk v državnih, 1373 pa v zasebnih šolah. Vseh učencev in učenk je torej na meščanskih šolah 10.625. To število je letos za 931 večje od lanskega, in sicer je naraslo na državnih šolah za 960, na zasebnih pa se je zmanjšalo za 29. Kljub velikemu porastu učencev pa se je število oddelkov na državnih šolah povečalo samo za 17, na zasebnih je celo za 2 oddelka padlo.

Z naraščanjem oddelkov pa ne raste sorazmerno število učiteljstva, posebno ne izprašanega. Nad 2/3 učiteljstva je dodeljenega iz ljudskih šol. Pomanjkanje učiteljstva je še vedno veliko in je pouk marsikje okrnjen. Na nekaterih šolah se vrši samo vsak drugi dan in manjka še vedno do 20 učnih moči. Del manjkajočega učiteljstva je nadomeščeno z absolviranimi filozofi, ki so nastavljeni honorarno in jih plačuje banovina iz svojih sredstev.

(Dalje prihodnjič.)

Iz *Blawelsovič Novic*, 1966., str. 425.

Kako je Karadžordže učitelje cenil!

Zdaj, ko se toliko o učiteljskih razmerah in poboljšku njihove plače govori, ne bo morebiti nezanimivo slišati, kako je sloveči osvoboditelj srbski Karadžordže, Slovincem znan pod imenom Črni Jurij, učitelje cenil in plačeval.

V Beogradskem Narodnem domu, je odkazal Đorđe modremu učitelju Dositeju Obradoviću, kateremu je bil tudi svojega sina Alekseja v vzgojo dal, tri sobe za prebivališče. Nikdar, kadar je prišel v »so-vet«, ni zanemaril modrega učitelja v Narodnem domu posetiti, da mu je tako spodobno čast zavoljo njegove učenosti izkazal. L. 1811. pa izvoli Đorđe modrega Dositeja za »sovetnika prosvete« (prosvetnega ministra).

Karadžordže pa izmed učiteljev ni samo Dositeja tako spoštoval. Znano je, da je vse učitelje tako dobro plačeval kakor državne svetovalce ali ministre. Pogostoma je obiskoval v spremstvu vseh vojvod narodno učili-

šče, ki ga je bil on osnoval, Dositej pa uredil. Tukaj je s krepko besedo mladini priporočal, naj se rada in dobro uči in kaka sreča in čast jih čaka, ako se bodo dobro učili. »Vidite li,« je dejal, »mi imamo dovoljno mišica za obrano Srbije, ali ne dovoljno večjih ljudi za upravljanje iste. Da mi znamo državo voditi onako, kako znamo voditi vojsku, drugače bi sada stajali! Učite se dakle, u vama je sva nadežda naša! Slušajte vaše učitelje in poštuje jih; ja njih ne odločujem od mojih vojvoda.« Učitelj i vojvoda« reče vpričo vseh svojih vojvodov, »preda mnom su ravni. Zlo onemu između vas, na kojega bi mi se oni potužili!«

Ko je odhajal, je vselej učitelju stisnil roko in mu skrivaj potisnil v njo kakšen zlatnik. Tako je čislal učiteljski stan, spoznavši vrednost učenosti, mož, ki se je v pastirski hišici narodil in brez pouka med svojim narodom vzrastel, samo po vzvišenosti svoje duše in bistrini svojega uma...

Lep uspeh kmečko nadaljevalne šole v Križevcih pri Ljutomeru

Po daljšem presledku je bil v Križevcih pri Ljutomeru lani spet otvorjen prvi letnik kmečko nadaljevalne šole.

Ta šola je za popolnoma kmečke kraje, kakor so kraji na Murskem polju, velikega gospodarskega, kulturnega in narodnega pomena. Kmečko nadaljevalna šola je edina šola, ki je odprta širšim kmečkim slojem, ki ne morejo svojih sinov poslati v stalne kmetijske ali vinorejske, sadjarske, gospodarske in podobne šole. Vendar pa mora kmečka mladina, ki bo iz rok svojih očetov prevzela posestva, dobiti neko izobrazbo, da bo lažje prenašala bremena časa in umneje gospodarila v svojo korist in v korist naroda in države. Naš kmečki stan nima nikakih šol, ki bi ga izobraževale za svoj poklic, kakor imajo to obrtniki, trgovci in drugi stanovi, zato so baš te kmečko-nadaljevalne šole, v zimskih mesecih, silne važnosti za našo doraščajočo kmečko mladino in za naše splošno gospodarstvo v bodočnosti in sedanjosti. V teh šolah dobijo vsaj osnovne pojme in smernice novega gospodarstva in nekaj splošnih naukov za življenje. Dandanes je silno resničen pregovor, ki pravi: »Najprej mora orati glava, potem šele plug!«

In baš te naloge se naše kmečko-nadaljevalno šolstvo zaveda v popolni meri in ima to šolstvo na pragu svoje desetletnice že lepe uspehe. Skupno z gospodinjskimi nadaljevalnimi šolami, ki vzgajajo naša kmečka dekleta v dobre in varčne gospodinje, skrbne matere in ljubeče življenjske družice, je to nadaljevalno šolstvo preobrazilo že marsikatero vas.

Ljudskošolski učitelj in učiteljica, ki poznata psiho kmečkega prebivalstva, prinašata k uspehu tega nadaljevalnega šolstva levji delež, ker vse delo v teh šolah sloni na njihovih ramenih. Kraljevska banska uprava in nekatere upravne občine, katerim je na dvigu kmečkega stanu mnogo ležeče, pa podpirajo to delo za splošno korist kmečkega stanu.

V križevsko kmečko nadaljevalno šolo se je vpisalo 40 kmečkih fantov, ki so vsi zimo redno hodili v šolo. Vsega je bilo 100 rednih ur. Predavala sta šol. upravitelj in voditelj šole tovariš Križman Jože in učitelj tovariš Kolar Vilko, kot redna predavatelja, kot izredni pa kaplan g. Ašič Maks, banovinski zdravnik g. dr. Lebar in sreski kmetijski referent g. Lipovec. Izrednih ur je bilo 11. Poleg predavanja je bilo 15 ekskurzij in demonstracij. Najvažnejša je bila v Maribor, Ruše, Pekre in Radvanje.

Ob zaključku šole je prišel v Križevce nadzornik kmečkonadaljevalnih šol, svetnik g. Krošel, ki je prisostvoval tudi zaključku. O delu na šoli se je zelo pohvalno izrazil.

Letos je bil prvi letnik kmečko nadaljevalne šole, drugo leto pa bo otvorjen drugi letnik. Če bodo pa na razpolago sredstva, pa še gospodinjskonadaljevalna šola.

Kolar Vilko

Novosti za pomlad!

Velemanufaktura

A. & E. Skaberné Ljubljana

Na željo pošljemo vzorce!

Pojasnilo naročnikom „Popotnika“

Potom sreskih načelstev so bili krajevni šolski odbori opozorjeni na plačilo zaostale naročnine »Popotnika« in na končno likvidacijo starih dolgov, ki znašajo še danes nad din 50.000.—

Po tej opozoritvi pa so nekateri krajevni šolski odbori reklamirali terjatev naročnine kot neutemeljeno ali že plačano, bodisi le delno ali v celoti, ali pa so trdili, da je naročnina za leto 1937./38. že poravnana, itd.

K temu poda uprava sledeče pojasnilo:

Uprava knjži vsako nakazilo sproti v dobro nakazovalcu. Če je pa krajevni šolski odbor v kakem letu pozabil na plačilo naročnine, je uprava knjžila poznejše nakazilo, ki je bilo mogoče mišljeno za naslednje ali tekoče leto, na račun prošlega leta in tako vedno avtomatično dalje. Na ta način so se seveda zgodili primeri, da so nekateri krajevni šolski odbori nakazali naročnino za leto 1937./38. iz banovinskega proračuna B, knjžili pa je morala uprava ta znesek za eno leto nazaj, ako je hotela imeti knjigovodstvo v redu. Na ta način so nastale sedanje dozdnevne diference med upravo in krajevnimi šolskimi odbori.

Zgodili pa so se tudi primeri, da je bil ta ali oni krajevni šolski odbor opominjan, čeprav je v zadnjih dneh že izvršil nakazilo. V teh primerih sta se nakazilo in spisek dolžni-

kov, ki je bil zaključen že 31. decembra 1938., križala in je zadeva poravnana. Toliko vsem prizadetim v pojasnilo. Uprava.

Splošne vesti

DVE BRZOJAVKI

S predsedniškega zbora 5. marca je bila poslana g. prosvetnemu ministru sledeča brzojavka.

Gospod

Stevan Čirić, minister prosvete

Beograd.

Predsedniki 34 sreskih učiteljskih društev JUU, sekcije za dravsko banovino v Ljubljani, Vas s svojega zborovanja dne 5. marca v Ljubljani pozdravljajo kot svojega šefa in opozarjajo na težke razmere učiteljstva in prosijo, da se zvišajo prejemki učiteljstva in ukinejo vse razlike med prejemki učiteljev in učiteljic, da se uredijo napredovanja, da se ukine celibat za učiteljice, da prestanejo premetitve po službeni potrebi in se korigirajo premetitve iz prejšnjih let.

Predsednik: Metod Kumelj.

Na to brzojavko je dobil tov. Kumelj ta odgovor:

Ministar prosvete Beograd, 7. marta 1939.

Gospodin

Metod Kumelj, predsednik Učiteljskog društva, sekcije za Dravsku banovino Ljubljana.

Gospodine Predsedniče,

Vama i učesnicima zbora učiteljstva sekcije za Dravsku banovino, imam čast srdačno zahvaliti na upućenom mi pozdravu.

Izvolite primiti, gospodine predsedniče, i ovom prilikom uverenje o momu poštovanju. Minister prosvete, Čirić s. r.

VSEM ŠOLSKIM UPRAVITELJEM IN POVERJENIKOM!

Od vseh strani prihajajo pritožbe, da nekateri tovariši na šolah sploh ne vedo o doposlanih naročilnicah za Ledinekovo knjigo »Moj razred«. K temu pripominjamo, da smo istočasno odpremili tiskovine na vse ljudske, meščanske, učiteljske in srednje šole v Sloveniji. Čudimo se desinteresiranosti in mali stanovski zavesti onih, ki so naročilnice prejeli, da bi naročilnico pokazali vsaj ostalemu učiteljstvu. Z več šol se je namreč vsak učitelj z dopisnico posebej naročil, kar je znak, da tamkaj pola ni krožila med učiteljstvom.

Podpisane naročilnice smo prejeli le 18,2 odstotka od 1000 razposlanih tiskovin. Kje in kaj je z ostalimi šolami? Z ozirom na stanje učnega osebja na šolah, odkoder smo prejeli naročilnice in število naročnikov, moramo ugotoviti, da je doseženo naročilo 75,4 % učiteljstva. Prednost ima učiteljstvo po podeželjskih šolah, ki je v večini primerov naročilo od 80 do 100 %, medtem ko učiteljstvo naših mest, razen nekaj belih vran, dosega le 10 % naročnikov.

Učiteljska tiskarna

—t Pirih! Pirih! Kupite svojim otrokom za veliko noč Ribičičeve »Pisane lutke« in »Tinkinega zajčka«. To boste napravili veselje svojim malim!

Priporočamo Vam tudi Mance Komarove: »Teto s cekarjem« in njenega »Strica s košem«.

—t Naročite za šolske knjižnice zbirke knjig, ki smo jih navedli v zadnjem »Učiteljskem tovarišu«. Za malo denarja dobite lepo število knjig s prvovrstno vsebino. Ne štedite tam, kjer ni koristno!

—t Učiteljska tiskarna dovoljuje cenjenemu učiteljstvu za pri njej kupljene knjige odplačevanje na obroke.

—t Zakaj si ne naročite zgodovinskih in zemljepisnih slik? Zakaj si ne olajšate šolskega dela? S sličicami boste dosegli, da bo zgodovinski in zemljepisni pouk zanimiv. Naročite in poskusite, kar bi morali že davno napraviti, ne bo Vam žal. Uspeh bo boljši!

Nalivna peresa najnovejšega sistema dobite po ugodnih cenah v Učiteljski knjigarni. Cene od 12 do 400 din.

NAROČI SE DANES za svoj vrt najlepše cvetlice naše izložbene kolekcije »Cvetlična krasota«:

50 gladiol, 50 primul v prekrasnih, izbranih mešanih barvah, 50 montbretij, 100 oksalij lepe rdeče barve, 50 anemon v nešteti barvah, 50 ranuncul sličnih vrtnicam, 20 begonij najkrasnejših barv, 10 candicans z lepimi belimi cvetovi, 15 lilij v treh krasnih barvah in 5 velikocvetnih dalij, skupaj 400 najlepših cvetličnih čebulic (domoljev). Franco, na dom za samo 100 din, po povzetju pa 20 din več.

Za gornjo kolekcijo, ki vsebuje samo prvovrstne cvetlične čebulice, prevzamemo popolno jamstvo.

Naročite takoj! Naročite še danes!

L. M. VAN KEULEN, eksportno gojišče cvetlic Haarlen (Holland).